№ 242 ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 25 **1899** ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 25 № 242

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".

Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1900** ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(28-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՑՆ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՑՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և դրամներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաջալերող օրինակ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Երկրաշարժի աղէտից վնասվածների համար նուիրատուութիւններ. Ախալքալաքի գաւառի աղէտը. Օպերային ներկայացումները. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ Երևանից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Անգլօ-Տրանսվաալեան պատերազմը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՔԱՋԱԼԵՐՈՂ ՕՐԻՆԱԿ

—

Վրաստանի էկզարխը մի վերին աստիճանի համակրելի հրաւէր է արել երկրաշարժից վնասվածների օգտին: Այսօր, դեկտեմբերի 25-ին, երբ ուղղափառ դաւանութեան պատկանող քրիստոնէութիւնը տօնում է Փրկչի ծնունդը, էկզարխը կարգադրել է, որ Թիֆլիսի բոլոր ուղղափառ եկեղեցիներում, պատարագից յետոյ, քահանաները քարոզ խօսեն երկրաշարժից վնասվածներին օգնելու մասին և կատարեն ժողովարարութիւն այդ նպատակով:

Քրիստոնէական մարդասիրութեան և եղբայրական օգնութեան այդ հեղինակաւոր հրաւէրը անշուշտ արձագանք կը գտնի հասարակութեան մէջ և իբրև գեղեցիկ օրինակ կը ծառայի հոգևոր դասի պաշտօնեաների համար ուրիշ քաղաքներում և գիւղերում: Մանաւանդ այդ օրինակը շատ խրատական պէտք է լինի մեր հայ հոգևորականութեան համար, որի պարտաւորութիւնն էր ժողովրդական այս մեծ աղէտի ժամանակ օգնութիւն հասնել նրան, սփոփել թշուառացած ընտանիքներին, մխիթարել տնից, տեղից և ապրուստից զրկված մարդկանց, հոգալ բազմաթիւ որբերի խնամատարութեան մասին:

Իսկ ի՞նչ է արել մինչև այժմ մեր հոգևորականութիւնը: Ոչինչ, կամ համարեա ոչինչ: Ո՛վ կարդաց քարոզ եկեղեցում, ո՛վ հրաւէր կարդաց օգնելու և պաշտպանելու հազարաւոր զրկվածներին: Ոչ ոք: Ամբողջ հինգ օր է, ամբողջ մամուլը մի գլուխ յորդորներ է կարդում նպաստներ ժողովելու հազարաւոր տառապեալների օգտին, իսկ մեր հոգևորականութիւնը լուռ ու մունջ նստած տեղից չէ շարժվում և սպասում է, որ բանը բանից անցնելուց յետոյ խօսի նշանակութիւնը և ոյժը կորցրած ճառեր: Այժմ է հարկաւոր գործունէութիւն: Արթնացե՛ք, պատկառելի հայրեր. ժամանակն է:

Մենք չենք կարող ուրանալ, որ մեր հարուստներից մի քանիսը սկսել են իրանց քսակները բանալ: Սակայն խոշոր, լուրջ նուիրաբերութիւն մինչև այժմ դեռ բացակայ է: Մեր հարուստները կարող էին մի ամբողջ ապաստարան հիմնել Ախալքալաքում որբերի համար և անմիջապէս հոգալ նրանց ապրուստի և ապագայ կրթութեան մասին: Մեր ունևորների մէջ կան անհատներ, որ վճռել են կտակով թողնել խոշոր գումարներ բարեգործական նպատակով: Ահա բարեգործութեան մի ասպարէզ, որտեղ կարելի է և մարդկանց կեանք փրկել և նրանց մանուկների ապագան ապահովել:

Ո՞ւր էք դուք հայ հարուստներ: Գործեցէ՛ք այսպիսի րոպէներում, որպէս զի հասարակութիւնը շօշափելի կերպով տեսնէ որ և է օգնութիւն ձեր դիզած ոսկիներից:

Խուլ է հայ հոգևորականը, խուլ է հայ հարուստը: Բայց նրանք չեն կարող խուլ մնալ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Հանրամարդկային աղէտների տարեգրութեան մէջ օրը օրի վրա սպառնալից կերպարանք է ընդունում անառակութիւնը: Կինը, դարերի ընթացքում զրկվելով իր մարդկային իրաւունքներից, ճնշվելով տնտեսական և սօցիալական սարսափելի ուժեղ գործօնների տակ, դարձել է այժմ մի էակ, որ վիրաւորում է մարդու արժանապատուութեան զգացմունքը և մի և նոյն ժամանակ տարածում է թոյն, աւերմունք և դժբաղդութիւն ամբողջ երկրագնդի երեսին: Այդ ահաւոր աղէտի դէմ մրցելու համար միանում են ազգերը, խելք խելքի են տալիս, և այս վերջացող տարին կարելի է մի կողմով անուանել կանանց տարի. գոնէ չենք յիշում մի այլ ժամանակ, երբ այնքան միջազգային կօնգրէսներ կազմված լինեն քնքոյշ սեռի հետ կապված հարցերը լուծելու համար: Մենք մի քանի անգամ առիթ ունեցանք խօսելու այն կօնգրէսի մասին, որ հաւաքված էր Լօնդօնում՝ կնոջ համար աշխատանքի, գործունէութեան ազնիւ, պատուաբեր պայմաններ հաստատելու նպատակով: Մեր աշխատակից Տ. Յովհաննիսեան մի շարք յօդուածներով ծանօթացրեց հասարակական այն մեծ հոսանքի հետ, որ սկսվել է անառականոցների դէմ և որի անունն է աբօլիցիօնիզմ: Յայտնի է, որ մի ժամանակ այս իսկ անունն ունէր Ամերիկայի այն մարդասիրական շարժումը, որի ձգտումն էր ստրկութիւնից ազատել սևամորթ մարդկանց մի քանի միլիօններ: Եւ նա ազատեց ու իր անունը տուեց մի այլ շարժման, որի նպատակն էր արդէն սպիտակամորթ ստրկուհիների ազատութիւնը: Դուք անշուշտ յիշում էք, թէ ինչ սոսկալի պատկերներ են հանել աբօլիցիօնիստները այն կանանց կեանքից, որոնք կամայ-ակամայ ստիպված են ապրել իրանց մարմինը ծախելով. դեռ չէք մոռացել, երևի, այն սարսուռը, որ պատճառում էին ձեզ հրապարակ նետած փաստերը, այն կարգերը, որոնք ստեղծվել են ամեն տեղ այդ դժբաղդ ստրկուհիների համար: Աբօլիցիօնիստների ժողովը, ի հարկէ, բողոքներ յայտնեց սոսկալի կարգերի, սոսկալի հասկացողութիւնների դէմ, առաջարկեց մի շարք միջոցներ, որոնք ընկած կանանց մարդկային ազատութիւն, իրաւունքներ պիտի տան: Եւ դուք, անշուշտ, թեթևութիւն զգացիք, տեսնելով որ ազատարարները այնքան գեղեցիկ, համոզիչ կերպով են խօսում, իսկ եթէ ընդունվեն նրանց առաջարկները, մարդկութեան պատիւը շատ և շատ կեղտերից կը մաքրվի: Բայց գնանք մի այլ կօնգրէս. նա ժողովվել էր Բրիւսէլում այս տարվայ օգոստոսի վերջում և քննում էր թէ ինչ միջոցներով կարելի է կռուել սիֆիլիսի դէմ: «С. Петерб. Вѣд.» լրագիրը տալիս է այդ միջազգային համաժողովի պարապմունքների համառօտ պատմութիւնը: Եւ ինչ ենք տեսնում: Կօնգրէսի անդամների մեծամասնութիւնը աբօլիցիօնիստներ են, որոնք պատրաստ են վճռել, թէ պէտք է ոչնչացնել անառակութեան տները, ոստիկանական կարգերը, մի խօսքով՝ ազատ թողնել սպիտակ ստրկուհիներին: Բայց երևան է գալիս մի մեծ դժուարութիւն:

Գործող բժիշկները, որոնք հարկադրված են կռուել պոռնկութեան դէմ ոչ միայն տեսականապէս, այլ և գործով, իրական կեանքի մէջ, գլխաւորապէս այն էին մատնանիշ անում, որ եթէ պոռնկութիւնը կատարեալ ազատութիւն ստանայ, այն ժամանակ, նկատի առնելով պոռնկութեամբ պարապող անձանց բարոյական ծայրայեղ ստոր աստիճանը, ամեն տեսակ վարակիչ հիւանդութիւնները իսկոյն կը սկսեն զարգանալ զարմանալի արագութեամբ, և չարիքը միանգամից այնպիսի վիթխարի չափեր կընդունի, որ ամեն մի կռիւ նրա դէմ անհնարին կը լինի երկար ժամանակ:

Կօնգրէսը գալիս է այն եզրակացութեան, որ անառականոցները մի չարիք են, որի հետ պէտք է հաշտվել: Պարիզի հռչակաւոր սիֆիլիսագէտ Ֆուրնիէ իր վերին աստիճանի հետաքրքրական զեկուցման մէջ ասում է.

Սիֆիլիսը մեզ համար ճիշդ որ մի սօցիալական դժբախտութիւն է այն անգութ հետևանքների պատճառով, որ բերում է նա: Չէ՞ որ նա միայն չէ քայքայում առանձին մարդու օրգանիզմը, այլ և ամենասարսափելի տանջանքներ է սպառնում մեր ընտանիքին, մեր երեխաներին և նոյն իսկ մեր երեխաների երեխաներին. ապա ուրեմն, միթէ հասարակութիւնը և պետութիւնը իրաւունք չունեն այսպէս կամ այնպէս պաշտպանել իրանց մարդկային ազգի այդ ամենադաժան պատուհասի գործողութիւններից:—Ոչ միայն իրաւունք ունեն, այլ նոյն իսկ պարտաւոր են այդ անել:

Բանից դուրս է գալիս, որ մեծ չարիքի հետ պէտք է հաշտվել, որպէս զի միւս, աւելի ահռելի չարիքը կարելի լինի եթէ ոչ վերացնել, գոնէ չէզոքացնել: Բայց հարց է. տասնեակ հազարաւոր դժբախտ ստրկուհիների, կորած ու ցեխի մէջ թաւալվող մարդկային էակների համար ստեղծած դրութիւնը կարող է ազատել մարդկութիւնը սիֆիլիսի պէս սոսկալի թշնամուց: Բրիւսէլի կօնգրէսը այդքան վարդագոյն յոյսեր չէ ունեցել:

Բժշկական գիտութեան բոլոր լուսաւորները (ինչպէս են—Կապօզի՝ Վիէննայից, Գուտչիսն՝ Լօնդօնից, Լասսար՝ Բերլինից և ուրիշները) միաձայն յայտարարեցին, որ սիֆիլիսը ներկայ ժամանակում այնպիսի մի հասարակական չարիք է, որ կառավարութիւնները իրանք իրանց, որքան էլ ամենակարող լինեն, ոյժ չեն ունենայ կռուելու նրա դէմ, առանց հասարակութեան աջակցութեան: Այստեղ քիչ են ոստիկանական միջոցները: Անհրաժեշտ է հասարակական ամենալայն նախաձեռնութիւն: Պէտք է զէնքի կանչել ամեն մի երկրի, ամեն մի պետութեան ինտելլիգենտ ոյժերը՝ անող սերունդները և յաճախ ոչ մի մեղք չունեցող մանուկներին տանջող, սոսկալի հիւանդութիւնից պաշտպանելու սուրբ գործը գլուխ բերելու համար: Անհրաժեշտ է ազգաբնակութեան մէջ բարձրացնել գիտութեան չափը առհասարակ, ամենալայն չափերով կազմակերպել ձրի բժշկական օգնութիւնը և խստացնել պետական հսկողութիւնը նոյն իսկ մասնագէտ բժիշկների վրա:

Գալով Ռուսաստանին, յօդուածագիրը ասում է.

Ո՛վ չը գիտէ, որ բժշկական մասը մեզանում այնքան էլ օրինակելի չէ: Ո՞ւմ չէ յայտնի, որ մեզ մօտ յաճախ մի բժիշկը գալիս է 40—60 հազար բնակիչների վրա: Հիւանդանոցներ շատ քիչ կան նոյն իսկ մեծ քաղաքներում, իսկ խուլ անկիւնների մասին խօսել անգամ չարժէ: Անկասկած, այսպիսի վերին աստիճանի տխուր դրութեան մէջ, մենակ կառավարչական իշխանութիւնները, որքան էլ բարի լինեն նրանց ցանկութիւնները, ոյժ չեն ունենայ կռուելու հասարակական ցաւերից ամենավնասակարի դէմ, որ կրծում է մեր ազգաբնակութեան արմատը: Ամենքը, որոնց մէջ մարդկային կենդանի սիրտ կայ, պարտաւոր են օգնել կառավարութեան այս դժուար գործի մէջ: Վտանգը օր օրի վրա մեծանում է:

Մենք էլ մեր կողմից այսքանը կաւելացնենք. Կովկասում հազիւ թէ գտնվի մի գիւղ, որի մէջ մտած չը լինի սիֆիլիսը:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԱՂԷՏԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Երկրաշարժի աղէտից վնասվածների օգտին ստացանք հետևեալ նուիրաբերութիւնները: Բագուաբնակ մի պարոնից, որ կամենում է իր անունը անյայտ թողնել՝ 50 րուբլի. Յ. Մելիք-Բախտամեանցի միջոցով 11 րուբլի, որ նուիրել են՝ Յ. Մարկոսեանց 10 րուբլի և Ս. Բուդուղեանց 1 րուբլի, Նիկ. Աբրահամեանցից 10 րուբլի, ոմն 2 րուբլի, բժիշկ Կարապետ Քոչարեանցի միջոցով 17 րուբլի 40 կոպէկ, որ նուիրել են հետևեալ անձինք՝ Կ. Քոչարեան 10 րուբլի, Կէկէլ Արտեմեան 5 րուբլի, Նեստոր Զխէիձէ 1 րուբլի, Գ. Սարգսեանց 50 կոպէկ, Ա. Սարգսեանց 50 կոպէկ, Սող. Դօնդաշվիլի 20 կոպէկ և Ար. Մելիքօվ 20 կոպէկ, Մկրտիչ Կարա-Մուրզայից 2 րուբլի, Կուսանաց վանքի միաբանութեան մէջ հանգանակված 42 րուբլի 50 կոպէկ, որ նուիրել են հետևեալ անձինք՝ Մայրապետ Փեփրոնեայ Խուբեան 10 ր., կոյս Եւփրօսինէ Աբամէլիքեան 5 ր., կոյս Հռիփսիմէ Թայիրեան 5 ր., կոյս Գայիանէ Հախնազարեան 3 ր., կոյս Անանէ Խօջամիրեան 3 ր., կոյս Շուշանիկ Խարազեան 3 ր., կոյս Երմոնեա Բէբուչեան 3 ր., կոյս Իսկուհի Էնֆեաճեան 3 ր., կոյս Նունէ Տովմասեան 2 ր., կոյս Եփեմեայ Վարդանեան 1 ր., կոյս Մարիամ Դօլմազեան 1 ր., կոյս Հռիփսիմէ Ղոնեան 1 ր., կոյս Կատարինէ Գուլուլեան 50 կ., անյայտ ոմն 1 ր., կոյս Գայեանէ Ալիխանեան 1 ր.: Յովհաննէս քահանայ Ամիրխանեանցի միջոցով ստացվեց 21 րուբլի 40 կոպէկ, որ նուիրել են՝ տիկիններ Հայկանուշ Յարութիւնեանց 1 ր., Շուշանիկ Մանուկեանց 1 ր., Մարիամ Ղաղակչեանց 1 ր., Նատալիա Աստուածատրեանց 1 ր., Վարդանոյշ Մէլիք-Այվազեանց 50 կ., Մարիամ Սարգսեանց 50 կ., Սօնա Օնանեանց 40 կ., պ.պ. Նիկողայոս Շահբազեանց 3 ր., Խաչատուր Շահբազեանց 2 ր., Անտօն Ղազարչեանց 1 ր., Նիկողայոս Աստուածատրեանց 1 ր., Վարդան Էքսիւզեանց 1 ր., Յարութիւն Օհանեանց 1 ր., Յարութիւն Մէլիք-Այվազեանց 1 ր., Աստուածատուր Յարութիւնեանց 1 ր., Ստեփան Օքրօմճէզլեանց 1 ր., Յարութիւն Դովլաթեանց 50 կ., Մկրտիչ Էքսիւզեանց 50 կ., Դաւիթ Հայրապետեանց 50 կ., Յովսէփ Ուլազեանց 50 կ., Սմբատ Օնանեանց 50 կ., Սահակ Ղանդիլեանց 50 կ., Յովհ. քահանայ Ամիրխանեանց 1 րուբլի: Ընդամենը 156 րուբլի 30 կոպէկ գումար, որ նախկին 248 րուբլի 70 կոպէկի հետ կը կազմի 405 րուբլի:

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ ԳԱՒԱՌԻ ԱՂԷՏԸ

Երկրաշարժի մասին մեր ստացած տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ բացի մեր յիշատակած գիւղերից վնասվել են և մերձակայ ուրիշ գիւղեր, այն է Բուղաշէտ, Աղանա, մասամբ Աբուլ: Ձիւնի առատութիւնը և սաստիկ ցուրտը անհնարին են դարձնում շուտով փորել փլուածները և ազատել մարդկանց ու նրանց գոյքերը: Շատ գիւղացիների մասին տեղեկութիւններ չը կան, յայտնի չէ մնացել են փլատակների տակ, թէ փախել են շրջակայ գիւղերը և այնտեղ պատսպարվել:

Երկրաշարժը չը բաւականացաւ առաջին օրվայ հարուածներով: Մասնաւոր ցնցումներ շարունակվում էին և հետեւեալ օրերը: Երկրաշարժի ամենաուժեղ հարուածները տեղի ունեցան այն տարածութեան վրա, որ ընկած է Տաբացխուրեան լճի շուրջը, Շավինաբաղ, Սամսար և Աբուլ լեռների լանջերի վրա: Շրջակայ այն գիւղերը, որոնք ազատ են մարդկային զոհերից, մեծ վնասներ են կրել տների կողմից: Շատ տեղ տները քանդվել են և կարօտ են լուրջ վերանորոգութեան:

Տեղական միւս թերթերի ստացած տեղեկութիւնները դնում ենք այստեղ:

«Кавказъ»-ին հեռագրում են Ախալքալաքից դեկտեմբերի 23-ին:

Երկրաշարժից վնասված գիւղերի անապաստան մնացած բնակիչների համար սկսել են ժամանակաւոր բնակարաններ շինել: Փորուածքները շարունակվում են:

Կովկասեան ուսումնական շրջանի հոգաբարձուի կարգադրութեամբ փակված են մի քանի ուսումնարաններ Ախալքալաքի գաւառում նրա համար, որ դպրոցական շինութիւնները վնասված են դեկտեմբերի 19-ի երկրաշարժից և նրանց մէջ առաջացել են ճեղքուածքներ:

Բարալէթի գիւղական հասարակութեան պատկանող գիւղերը, որոնք ամենից աւելի են վնասված (Էխտիլա, Ջանջղա, Աղանա, Էխտիլա—Սամսար և Տաքսամսար), գտնվում են Ախալքալաքից 20 վերստ հեռու, Բակուրիանի խճուղու վրա, խմբովին Աբուլ սարի ստորոտում: Այդ գիւղերի բնակիչները հայեր են: Կենդանի մնացածները ցրվել են հարեւան գիւղերը: Բոլոր կոտորվածների թիւն անյայտ է: Մերենիա գիւղը, որ բաղկացած էր 120 ծխից և զետեղված է մի գոգաւորութեան կենտրոնատեղում, բոլորովին կործանված է. մարդիկ, ստացվածք և անասուններ թաղված են հողի տակ: Ենթադրում են, թէ այս գիւղում զոհերի թիւը 200 է. հանված է մինչև այժմ 67 դիակ, մնացածներին հանել անհնար է: Տաքսամսար գիւղը, որ նոյնպէս զետեղված է գոգաւորութեան մէջ, կործանված է գլխովին: Հանված է 30 դիակ. թէ ընդամենը որքան մարդ է մեռած, յայտնի չէ: Էխտիլա գիւղը, որ եօթանասուն ծուխ ունէր, կիսով չափ կործանված է. քանդվել է նաև եկեղեցին: Զոհերի թիւը 6 է. անասունները ազատված են: Էխտիլա-Սամսար գիւղը կործանված է կիսով չափ. թաղված են 26 հոգի. ազատվել են սակաւ անասուններ. ցորենն և այլ ստացուածքը փլատակների տակ են: Աղանա գիւղում կոտորվել են 13 հոգի: Ջանջղա գիւղը կործանված է կիսով չափ. կոտորված են շատ մարդիկ և անասուններ: Չորս օր է արդէն, որ աշխատում է Նաւահինեան գունդը: Շրջակայ գիւղերում քանդված են մի քանի տներ: Ախալքալաքում վնասված են Նաւահինեան գնդի նոր զորանոցները և օֆիցերների բնակարանները: Երկրաշարժը շատ զօրեղ էր. նա սկսվեց դեկտեմբերի 19-ին, առաւօտեան. ստորերկրեայ գոռգոռոցը և երկրի տատանումը տևեցին ամբողջ օր: Հետեւեալ օրերում ցնցումներն աւելի թեթև էին, բայց ամեն օր շարունակվում են: Բարալէթ գիւղում հաւաքված են 40 վիրաւորվածներ. նրանց ուղարկում են Ախալքալաք դուխոբորների սահմաններով: Դեկտեմբերի 23-ին նահանգապետը նայեց աղէտի տեղերը: Դրութիւնը սարսափելի է: Ցրտերը սոսկալի են:

«Тифлисскій Листокъ»-ին հեռագրում են:

Ախալքալաք, դեկտեմբերի 23-ին: Գաւառից ստացված պաշտօնական տեղեկութիւնները հաղորդում են, որ երկրի տատանումները և ժամանակ առ ժամանակ զգացվող ստորերկրեայ թեթև հարուածները շարունակվում են երկրաշարժից աւերված գիւղերի սահմաններում, որոնք զետեղված են լեռնոտ տեղերում՝ Տաբացխուրի լճի հարաւային և արեւմտեան ափերի մօտ: Այս հանգամանքը և սրա հետ միասին քաղաքում այսօր առաւօտեան տեղի ունեցած ստորերկրեայ փոքրիկ հարուածները ի նկատի առնելով՝ անհրաժեշտ է համարվում Թիֆլիսից մի երկրաբան կամ մի այլ մասնագէտ հրաւիրել երկրաշարժից բռնված տեղերը հետազօտելու և երկրաշարժը բնորոշելու համար:

Նահանգապետի պաշտօնակատար Ի. Ն. Սվեչինը հասնելով այստեղ և ծանօթանալով այն միջոցների հետ, որոնք ձեռք են առնված վնասվածներին և քաղաք փոխադրվածներին օգնելու համար, գնաց այսօր առաւօտեան ժամը չորսին աւերված գիւղերը:

Ախալքալաք. դեկտեմբերի 23-ին: Ցերեկվայ ժամի 12-ին: Նահանգապետի կարգադրութեամբ մի մասնախումբ է կազմված քաղաքային ինքնավարութեան, զինուորական և քաղաքացիական վարչութիւնների ներկայացուցիչներից երկրաշարժից վնասվածներին օգնութիւն հասցնելու համար: Գիւղերն են ուղարկված 400 բութլու երկար ու կարճ բուկ ունեցող տաք գուլպաներ և ձեռնոցներ կարիք ունեցողներին բաժանելու:

Մինչև այսօր հողի տակից հանված է աւելի քան 100 դիակ: Փորվածները դժուարութիւնների են հանդիպում ցրտի պատճառով:

Երկրաշարժից վնասվածներին պահպանելու և նրանց տնտեսութիւնը կարգի բերելու համար հարկաւոր կը լինեն մեծ գումարներ:

Ճիշդ որոշել զոհերի թիւը անհնար է, որովհետև ազատվածները ցրվել են հարեւան գիւղերը և ուրիշ տեղեր: Սարսափելի աղէտի ատրճանը պարզվելու հետ միասին՝ հաստատվում է, որ դրսից սպասելի օգնութիւնը պէտք է մեծ լինի:

Վնասվածների համար հաց ուղարկում է Ախալքալաքի քաղաքային ինքնավարութիւնը:

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Մինչև դեկտեմբերի 19-ը Արքունական թատրոնում Ցարինայի անտրեպրիզան ներկայացրեց «Հենզել և Գրետել» մանկական օպերան, «Հուգենոտներ», «Եօլանտա», «Էրնանի», «Жизнь за Царя», «Բորիս Գոդունով», «Հրէուհի», «Пиковая Дама», «Օտէլլօ» բենեֆիս Բրօդժիի, «Բոհեմա», «Գիւղական պատիւ» և «Օպրիչնիկ», «Մազէպա» յօգուտ չունևոր բէալիստների, «Նորմա», «Տանհէյզեր», «Ֆաուստ» Վալպուրգեան գիշերով բենեֆիս Տրուբինի, «Դիմակահանդէս» և դարձեալ «Տանհէյզեր»:

Դժուարանում ենք ասել, ինչն էր հետաքրքրական այս երկու շաբաթվայ ընթացքում: Սպասվում էր, որ Բրօդժիի բենեֆիսը մեծ հասարակութիւն կը գրաւէ, որովհետև տաղանդաւոր արտիստի անունն էր կրում աֆիշան, բայց զուր յոյսեր. այդ փառաւոր բենեֆիսը անցաւ ոչ նուազ փառաւոր բացակայութեամբ տեղիս մելոմանների, գեղարուեստի quasi—երկրպագուների: Մի անգամ ես հաստատվեց, որ Թիֆլիսում ամենաբարձր արտիստն էլ առանց բարեկամների և ծանօթների իր բենեֆիսին աջողութիւն չէ կարող ունենալ:

Շատ էին խօսում «Տանհէյզերի» մասին, որի մէջ չորս բարձր երգիչներ մրցում են միմեանց հետ թագաւորի պալատում: Վագնէր մուզիկա գրելիս՝ գլխաւորապէս ուշադրութիւն է դարձրել երկու երգչի դերերի վրա: Նա նրանց յատկացրել է դժուար, երկար և խմաստուն արիաներ, օրկեստրին էլ տուել է նորաձև երաժշտութիւն և նպաստաւոր ներդաշնակութիւն: Բայց և այնպէս նրանք (արիաները) շատ սառն են անցնում, ոչ թէ կատարողի կողմից, այլ իբրև հեղինակութիւն: Առհասարակ այս օպերան ծանր տպաւորութիւն է թողնում լսողի վրա, մանաւանդ կուսակրօն հոգեւորականների խմբական երգերը, որ գրված են շատ բարձր և միապաղաղ: Աւելացրէք դրա վրա և վերջին գործողութեան՝ թագաւորի աղջկայ յուղարկաւորութիւնը իր խիստ կաթօլիկական ձևականութեամբ ու սաստիկ տխուր և սրտաճմլիկ դամբանական երգեցողութեամբ, դագաղի հանդիսաւոր բեմ բերվելը և Տանհէյզերի ողբը, այն ժամանակ հասկանալի կը լինի, թէ ինչ մեծ անհամբերութեամբ սպասում էք վերջին, որ դուրս պրծնէք և ձեր սիրտը ազատէք ծանր մուզիկայից:

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Դեկտեմբերի 21-ին

Ինչպէս յայտնել էի հեռագրով, ամսիս 19-ին, ժամի 2-ին երեկոյեան, խիստ երկրաշարժը աւերեց գաւառիս հիւսիսային կողմում 10 գիւղ: Վնասները ճիշդ որոշված չեն դեռ, միայն աղէտի տեղն ուղարկված երկու բատալիօն զօրքը, գաւառապետի անմիջական հսկողութեան տակ, մինչև այժմ աւերված տների տակից հանել է 300 դիակներ: Աշխատութիւնը շարունակվում է: Մի քանի գիւղերից ազատվել են միայն մի քանի ընտանիք: Անտուն մնացած գիւղացիներին անմիջական օգնութիւն հասցրին քաղաքից ժողովարարութեամբ, որի նախաձեռնողն էր գաւառապետի կինը՝ տիկին Զիւէրման, քաղաքագլուխ պ. Արշակ Գրիգորեանց, որոնց աջակցում են մի խումբ երիտասարդներ: Երկրաշարժի ցնցումները դեռ շարունակվում են, թէև անհամեմատ թոյլ առաջին անգամից: Ժողովուրդը ընդհանուր յուսահատութեան մէջ է. շատերը գիշերները բոլորովին չեն քնում:

Ջավախեցի

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Դեկտեմբերի 15-ին

Դեկտեմբերի 13-ին, քաղաքային դումայի հերթական նիստում, ի միջի այլ հարցերի դրված էր նաև վարչութեան մի անդամի ընտրութիւնը: Նախկին անդամը—մի թուրք համակրելի երիտասարդ իրաւաբան՝ Շէյխօվ—թոքերի հիւանդութեան պատճառով հրաժարական տուեց, և նրա տեղը հարկաւոր էր մի արժանաւորին ընտրել: Այս անգամ քուէարկվողների թիւը 10-ից անցնում էր. տալիս էին շատ շատերի անունը, բայց տեսնելով ընտրողների տրամադրութիւնը, միմիայն մի քանիսն իրանց տուփերը դրեցին, որոնցից ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեց դատարանական պրիստաւ Տ. Տէր-Յակոբեան: Պարոնը թէև բարձրագոյն կրթութիւն չէ ստացել, բայց որպէս մաքուր և դեռ գործելու ընդունակ մարդ, անմիջապէս բոլորը համարեա թէ կանգ առան նրա վրա, երբ իմացան վերջինիս ցանկութիւնը անդամ ընտրվելու: Պարոնը երկար ժամանակ նախկին Բարեգործական ընկերութեան տեղիս վարչութեան անդամ էր և ցոյց էր տալիս գործելու եռանդ: Նա աւելի աչքի էր ընկնում, որպէս ժողովրդի հետ շփվող մարդ և նրա վրա դրված են յոյսեր, որ նա հոգ կը տանի քաղաքի շուկայի մասին, որտեղ կենսական մթերքների, այն է հացի, մսի և այլ ընդեղէնների առեւտուրը ենթակայ է մի քանի մաշադիների և «այաղչիների» կամայականութեան և քմահաճոյքներին:

Այդ մի և նոյն ժողովում նշանակված էր նաև քաղաքային խորհրդի քարտուղարի ընտրութիւնը. ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեց Հ. Տէր-Յովհաննիսեանց:

Այս տարի մեզանում սովորականից դուրս շատ ձիւն եկաւ և սաստիկ ցրտեր եղան, այնպէս որ դեռ ես դեկտեմբերի 9—10-ից սկսեցին սահնակներ քաշել: Մինչև այժմ էլ ձիւնը չէ դադարել և շուտ-շուտ սկսում է թափվել. ճանապարհները փակվել են և պօստը շատ անկանոն է ստացվում: Որքան էլ այս բոլորը ծանր լինի ժողովրդի համար, մանաւանդ վառելիքի տեսակէտից, բայց պէտք է յոյս ունենալ, որ առատ ձիւնը խոստանում է ապագայ հունձքին առատութիւն: Երկու տարուց աւելի է, ինչ ամառները չորային են լինում, իսկ ձմեռները սակաւաձիւն, և չորացած գետինը նորից փափկացնելու համար այսպիսի առատ ձիւնը մի անհրաժեշտութիւն է: Մեզ թւում է, որ ցորենի և ընդհանրապէս հացի գների նկատմամբ այս ձիւնը մեծ նշանակութիւն է ունենալու:

Ա—Դօ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկրաշարժի աղէտից վնասվածների օգտին փոխադրված է մեզ Բագուից Մկրտիչ Քալանթարեանից 100 րուբլի:

—

Երկրաշարժից վնասված ազգաբնակութեան համար մի քանի տիկիններ, Յովհաննէս Քահանայ Ամիրխանեանցի միջոցով, ուղարկել են մեր խմբագրութեան երկու հակ շորեղէն: Խմբագրութիւնը այդ նուէրը անյապաղ կը հասցնէ մասնաժողովին՝ դժբաղդ արկածեալներին բաժանելու համար:

—

Աղքատներին ներկայ տօներին նպաստներ բաժանելու համար մենք ստացանք Բագուից, մի պարոնից, որը չէ ցանկանում իր անունը հրատարակել, յիսուն րուբլի, որ և կը բաժանենք տօներին:

—

Մեզ խնդրում են յայտնել, որ առաջիկայ չորեքշաբթի օր, դեկտեմբերի 29-ին, կը բացվի Ա. Ֆեթվաճեանի պատկերների ցուցահանդէսը Թիֆլիսի Փառքի տաճարում:

—

Մենք ստացանք ռուսերէն լեզուով կազմված երկու մեծ օրացոյցներ, որոնք բացի օրացուցական բաժնից, պարունակում են իրանց մէջ վիճակագրական և գրական բաժիններ: Նրանցից մէկը կազմել է Գ. Լասխիշվիլի «Календарь-Альманахъ 1900» վերնագրով, իսկ միւսը՝ Վ. Գերցենշտէյն «Тифлисскій Настольный Календарь на 1900 годъ» անունով: Առաջինը իր գրական բաժնի մէջ զետեղել է Բարանցեվիչի մի պատմուածք, Բէնի մի յօդուած ակցիօներական ընկերութիւնների մասին, Միխայլովի յօդուածը ջրանցքի աղբիւրների մասին, Գ. Դօլուխանովի յօդուածը Թիֆլիսի օպերային խմբի մասին, Կիպրիանու և Իվանդա-Մարիայի ոտանաւորները: Գերցենշտէյնի օրացոյցի գրական բաժնում զետեղված են վրաց և հայոց գրական գործողների համառօտ կենսագրութիւնները նրանց լուսանկարներով: Այդ կենսագրութիւնների մէջ մտել են վրաց հեղինակներից՝ Ա. Կազբէկ, իշխան Ն. Բարաթօվ, իշխան Գ. Էրիսթօվ, իշխան Դ. Էրիսթօվ, իշխան Ր. Էրիսթօվ, իշխանուհի Վ. Ջօրջաձէ, իշխան Ի. Ճավճավաձէ, իշխան Մ. Գուրիէլի, Ակակի Ծերեթէլի. իսկ հայոց հեղինակներից՝ Ր. Պատկանեան, Րաֆֆի, Գ. Արծրունի, Ա. Պարոնեանց, Գ. Սունդուկեանց, Ծերենց, Շահազիզ, Պ. Պռօշեանց:

—

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին, վրաց ազնուականութեան թատրոնում, տեղի ունեցաւ Ք. Կարա-Մուրզայի կոնցերտը, որ բաղկացած էր երեք բաժանմունքից: Կոնցերտի ծրագրի մէջ կային նոր երգեր, որոնք հետաքրքրական էին իբրև բնորոշ ազգագրական հեղինակութիւններ: Հասարակութիւնը ընդունեց երգերը ծափահարութեամբ: Դժբաղդաբար հասարակութիւն քիչ կար թատրոնում:

—

«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ զինուորական մինիստրութեան մէջ վերսկսեց իր պարապմունքները Բարձրագոյն հաստատված յանձնաժողովը՝ նաւթային քաղաքամաս կառուցանելու համար Բաթումի մէջ: Յանձնաժողովի վրա գլխաւորապէս պարտականութիւն է դրված՝ համաձայնեցնել տեղական Միխայլովսկայա ամրոցի շահերը, որը շրջապատված է նաւթային շատ հրդեհվող նիւթերով և փայտով, մեր նաւթային առեւտրի շահերի հետ: Այդ հարցը անցեալ տարի բաւական մշակել է այն յանձնաժողովը, որ գործում էր Կովկասում Ն. Զաբուդինի նախագահութեամբ: Յանձնաժողովը իր եզրակացութիւնները կը ներկայացնի մինիստրների կոմիտէտին:

—

Ստացանք հետեւեալ հրատարակութիւնները. 1) Բարդուղիմէոս վարդապետ Գէորգեանի «Խորենացուն Խորենացով պէտք է հասկանալ» գրքոյկը, որ հրատարակված է Էջմիածնում, բաղկացած է 108 փոքրադիր երեսներից և արժէ 50 կոպէկ: 2) Էդուարդ Ալբերտի՝ «Հոգին ու ուղեղը», որ թարգմանել է Ա. Մնացականեան: Գրքոյկը բաղկացած է միջին դիրքով 36 երեսից և արժէ 16 կոպէկ: Գրքոյկը տպված է Մոսկվայում:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Ահա մի ամսից աւելի է, որ տեղս է եկել նոր յաջորդ Կիւրեղ վարդապետ Կիւրեղեան: Յոյս ունենք, որ երիտասարդ վարդապետը ուշք կը դարձնէ մեր եկեղեցիների բարօրութեան վրա: Եկեղեցիներում երգեցողութիւնը շատ ցաւալի դրութեան մէջ է մնացել»:

—

Մեզ գրում են Ալէքսանդրօպօլի գաւառի ՄՈՒՍԼՈՒԽԼԻ գիւղից. «Մեր գիւղում, շնորհիւ Հ. Տօնոյեանցի, ահա չորս տարի է, որ կայ ուսումնարան. ուսումնարանում սովորում են 30—40 մանուկներ: Մեր գիւղը թէև կտրված է լուսաւոր աշխարհից և գտնվում է Արագածի ստորոտում, բայց յոյս կայ, որ Երևան գնալիք երկաթուղին մօտ լինի մեր գիւղին, այդպիսով երթևեկութեան յարմարութիւն կը ստեղծվի: Մեր գիւղում աղբիւր չը կայ. մեր միակ փոքրիկ առուակը սառել է և ոչ ոք չէ մտածում ջրհոր փորել, թէև յոյս կայ, որ ջրհոր փորելով մաքուր ջուր գտնել կարելի է:»

—

Շիրակի գաւառի ՂԶԼՉԱԽՉԱԽ գիւղից մեզ գրում են. «Շիրակում կան ընդամենը 24 հայ գիւղեր. ունեն 21 քահանայ, որոնց 16-ը բոլորովին անպէտք են, իսկ 5-ը փոքր ի շատէ լաւ են և հասկանում են իրանց պարտականութիւնը: Շիրակում մի ուսումնարան կայ, այն է Ղզլչախչախի գիւղական դպրոցը. մնացածները բոլորը փակվել են: Շիրակում երկու վանք ունենք, Ղօշավանք, որ վանահայր ունի, և Անին, որ մնացել է առանց վանահօր: Շիրակում արդէն ամեն տեղ ծածկված է ձիւնի հաստ շերտով և տարափոխիկ հիւանդութեան դէպքեր չը կան մեզանում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼՕ-ՏՐԱՆՍՎԱԱԼԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ծննդեան տօները ժամանակաւորապէս խաղաղացնող կերպով ազդեցին Հարաւային Աֆրիկայում պատերազմող երկու քրիստոնեայ ազգութիւնների վրա: Եւրօպական լրագիրների թղթակիցները հաղորդում են պատերազմի դաշտից, որ անգլիական երկու նշանաւոր բանակներն ևս, թէ արևելեանը և թէ արևմտեանը, փոխադրել են իրանց բանակատեղին և քաշվել յետ: Կռւի նշանաւոր դէպքեր տեղի չեն ունենում: Երկու կողմերն ևս, կարծես, զգում են, որ այն ժամանակ, երբ քրիստոնեայ աշխարհը տօնում է խաղաղութեան մեծ Վարդապետի ծնունդը, չէ կարելի մի առանձին եռանդ ցոյց տալ գոնէ այդ օրերում եղբօր արիւնը թափելու մէջ: Բայց անշուշտ Ծննդեան տօնի բարոյական ազդեցութեամբ շատ քիչ բան է բացատրվում այնտեղ, ուր մարդիկ հաւաքվել են միմեանց սպանելու համար: Պարզ է, որ պատերազմի դաշտում այժմ տիրող համեմատական խաղաղութեան գլխաւոր պատճառը բոլորովին այլ է: Բուլլէր և Մեթուէն գեներալները, դառն փորձերից յետոյ, համոզվելով, որ ոչ միայն անկարող են ազատել պաշարված քաղաքները—Լէդի-Սմիթ, Կիմբերլէյ և Մեֆկինգ, այլ և իրանց ամբողջ զօրքով ենթարկվում են բօէրներից պաշարվելու վտանգին, ստիպված էին յետ քաշվել և յարձակողական պատերազմից անցնել պաշտպանողականին, մանաւանդ որ այդպէս վարվելու համար հրահանգ ունէին անգլիական զինւորական մինիստրութիւնից: Մինչև լօրդ Ռօբէրտսօնի, Կիտչեների և Անգլիայից ու գաղթականութիւններից ուղարկված նոր զօրախմբերի Հարաւային Աֆրիկա հասնելը, անշուշտ ոչ Բուլլէր և ոչ լօրդ Մեթուէն չեն համարձակվի շարժվել տեղերից: Ակներև է, որ վերև յիշված համեմատական խաղաղութիւնը պատերազմի դաշտում անգլիացիների վերաբերմամբ բացատրվում է այն հանգամանքով միայն, որ անգլիական ժողովուրդը և կառավարութիւնը զգուշութեամբ պատրաստվում են ուժեղ կռիւ տալու բօէրների դէմ:

Իսկ բօէրները:

Ամերիկական «The Journal» լրագրի մէջ տպագրված է Կրիւգերի հետևեալ նամակը ամերիկական ժողովրդին. «Ողջոյն ամերիկական նախագահին և ժողովրդին:

«Անգլիայի և Տրանսվաալի մէջ տեղի ունեցած վէճը գլխաւորապէս վերաբերում էր ընտրողական արտօնութիւններին: Ես միշտ տրամադիր եմ եղել միջնորդ դատարանի քննութեան ենթարկել ինչպէս այս, այնպէս էլ ուրիշ հարցեր: Անգլիան շարունակ մերժել է մեր այս առաջարկութիւնները: Այնու ամենայնիւ մենք էլի մի փորձ արինք ու դիմեցինք Միացեալ-Նահանգների պ. Նախագահին՝ միջնորդ հանդիսանալու Տրանսվաալի և Անգլիայի մէջ, բայց այս փորձը աջողութիւն չունեցաւ, որովհետև Միացեալ-Նահանգներում մենք պաշտօնական ներկայացուցիչ չունենք:

«Ընտրողական արտօնութիւններին վերաբերեալ օրէնքը, որ ընդունեց այս տարվայ սկզբում մեր պատգամաւորների ժողովը, ձայնի իրաւունք կը տար 50,000 մարդու, ըստ այժմ գոյութիւն ունեցող ընտրողական ցուցակների: Որովհետև նախկին բնակիչներից միայն 30,000-ի անունները են մտցրած այս ցանկի մէջ, ուստի և յիշված օրէնքի զօրութեամբ նոր բնակիչների թւական գերազանցութիւնը պատգամաւորների ժողովում ապահոված է:

«Զը նայելով այս հանգամանքին՝ Անգլիան չը համաձայնվեց բաւականանալ այս օրէնքով և ստիպեց մեզ պատերազմ սկսել: Մենք չէինք կարող խուսափել պատերազմից, որովհետև Անգլիան հազարաւոր զինւորներ ուղարկեց Հարաւային Աֆրիկա, և տեղաւորեց նրանց շատ մօտիկ մեր սահմաններին: Ակներև էր, որ Անգլիան իր այդ վարմունքով կամենում էր ստիպել մեզ կատարելու այն ամենը, ինչ որ նա իրաւունք էր համարում պահանջելու մեզանից:

«Ամերիկական մեծ ազգը, որ հարիւր և աւելի տարի առաջ ստիպված էր կռիւ մղել այդ նոյն անգլիական ազգի դէմ ազատութիւն ձեռք բերելու համար, անշուշտ համակրանքով կը վերաբերվի դէպի մի փոքրիկ ցեղակից հանրապետութեան—թէպէտ և երկուսին ահագին տարածութիւն է բաժանում միմեանցից—դէպի մի հանրապետութիւն, որ այժմ մաքառում է մի հզօր պետութեան դէմ իր անկախութիւնը փրկելու համար»:

Այս նամակը թէև ուղարկված էր հոկտեմբերին, բայց հրատարակվում է հիմա միայն: Միացեալ-Նահանգների կառավարութիւնն անյարմար էր համարում հրատարակել նամակը հոկտեմբերին, երբ հասարակական համակրութիւնը ի նպաստ Անգլիայի էր, սակայն այժմ այդ համակրութիւնը փոքր առ փոքր նուազելով տեղի տուեց հասարակական համակրութեան յօգուտ բօէրների:

Վերջին հեռագիրները ցոյց են տալիս, որ կարճատև ընդհարումից յետոյ պատերազմը նոր եռանդով վերսկսվեց արևմտեան թատերաբեմի վրա՝ Կօլենզօյի մօտ: Անշուշտ բօէրները ուզում են օգուտ քաղել այն առաւելութիւններից, որ ունեն նրանք համեմատելով Հարաւային Աֆրիկայում այժմ գտնվող պարտված և վնասված զօրքի հետ, մինչև նոր օգնական զօրքերի գալուստը Անգլիայից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Standard» լրագիրը հաղորդում է, որ պատերազմական ծախսերը արդէն կլանել են 350 միլլիօն ֆունտ ստերլինգ: Լրագիրը պահանջում է պարլամենտ հրաւիրել և պատերազմական փոխառութիւն անել:

—Բերլինից հեռագրում են, որ Գերմանիան պօստային հիմնարկութիւններ է բացանում Զմիւռնիայում, Բէյրութում և Սալօնիկում:

—«Standard» լրագիրը առաջնորդող յօդուածի մէջ ասում է. «Ամբողջ աշխարհը այժմ մեր դէմ է և մենք ինքներս կարող ենք օգուտ քաղել այն նախազգուշութիւններից, որ մենք չըռայլում էինք Ֆրանսիայի հասցէին: Օտար պետութիւնների դատավճիռը, եթէ նա միաձայն է, կարող է ազդել պատմութեան դատավճռի վրա: Կը հասնի այն օրը, երբ մեր առանձնացած դրութիւնը մեզ թանգ կը նստի: Այժմեան պատերազմը, որի մէջ ամբողջ Եւրօպայի առաջ մենք գիշատիչներ ենք երևում, շատ նպաստեց այն բանին, որ մենք զրկվեցինք եւրօպական հասարակական կարծիքի համակրութիւնից, և դա, յամենայն դէպս, այնպիսի մի փաստ է, որը մենք արհամարհել չենք կարող»:

—«Daily News» լրագրի Կապշտադտի թղթակիցը հաղորդում է աֆրիկանդերների դաշնակցութեան (Bond) պատկանող անդամներից լսած տեղեկութիւնը, թէ Պրետօրիայում գտնվում են այժմ 8,000 եւրօպացի օֆիցերներ և զինւորներ, որոնք լաւ ծանօթ են այժմեան զինւորական արուեստին և առանձնապէս թնդանօթային ծառայութեան հետ: Եւրօպացիներից կազմված այս զօրախումբը պահվում է Պրետօրիայում, որպէս պահեստ, կարևոր ժամանակ պատերազմի դաշտն ուղարկելու համար:

—Ազգամօլների շրջանում լուր է տարածված, թէ յայտնի «Ֆաշօդայի հերոս» մայօր Մարշան մտադիր է թողնել պաշտօնը և ուղևորվել Հարաւային Աֆրիկա, որպէս զի բօէրների զօրքերի հետ կռւի լօրդ Կիտչեների դէմ, որից նա ուզում է լուծել Ֆաշօդի անաջողութեան վրէժը:

—Միւնխենի Խաղաղութեան Դաշնակցութիւնը այս օրերումս դիմեց Բերնի բիւրօյին և գերմանական Խաղաղութեան Ընկերութեանը, առաջարկելով բոլոր լուսաւորված երկիրներում կազմակերպել խմբային ցոյցեր Հարաւային Աֆրիկայի պատերազմին վերջ դնելու նպատակով: Դաշնակցութիւնն առաջարկում է խնդրել չէզոք պետութիւններին, որպէս զի նրանք, չը հրաժարվելով իրանց չէզոքութիւնից և չը բռնելով ոչ մէկի կողմը, իրանց միջնորդութիւնն առաջարկեն պատերազմողներին՝ վերջ տալու անօգուտ և անմիտ կոտորածին, որ կարող է կործանիչ լինել երկու ազգութիւնների համար ևս: Դաշնակցութիւնը մատնացոյց է անում Հաագայի միջազգային ժողովի որոշումները, որոնցով ընդունված է այն սկզբունքը, թէ միջնորդութեան այս տեսակ առաջարկութիւնները ամենևին չը պէտք է համարվեն թշնամական գործողութիւն:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

23 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Դեկտեմբերի 23-ին, ժամը 2-ին, հանգուցեալ Գրիգորովիչի հոգեհանգստին ժողովվել էին մամուլի և գեղարուեստական աշխարհի ներկայացուցիչները: Ներկայ էին բարձր շրջանի ներկայացուցիչները: Հոգեհանգստին ժամանեց Նորին Բարձրութիւն պրինցուհի Եւգենիա Մակսիմիլիանօվնա Օլդէնբուրգսկայա: Նորին Բարձրութիւնը մի պսակ դրեց:

ՍՏԷՐԿՍՏՐՕՄ: «Րէյտէրի գործ.»: Բօէրները գրաւեցին այսօր Մօլտէնօ և Սիպգերգատ: Գատէկր, Բուգիմէնգունի մօտ, առաջապահ գընդի բանակում հանդիպեց թշնամուն, որը շուտափոյթ թողեց իր դիրքերը, երբ սկսվեց թնդանօթաձգութիւնը և, նախ քան վրա հասաւ Գատէկրի հետևակ զօրքը, նորից գրաւեց Սիպգերգատ:

ԿԻՄԲԵՐԼԷՅ: «Րէյտէրի գործ.»: Բերդապահ զօրքի մէջ լնդացաւ հիւանդութիւն է երևացել: Հիւանդութիւնը լայն ծաւալ է ստանում:

ԲԷՆՍԲՈՒՐԳ: «Րէյտէրի գործ.»: Բօէրները Կօլսբէրգում համարեա փակված են, բայց անգլիացիներին դեռ պահում են քաղաքից դուրս: Կռիւները լեռներում շարունակվում են անդադար:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: «Րէյտերի գործ.»: Այստեղ ասում են, որ Օրանժեան հանրապետութեան յայտնի քաղաքացիներից մէկը, նախագահ Շտէյնի մօտիկ բարեկամ, ճանապարհ է ընկնում Ամերիկա, որպէս զի դատախօսութիւններով ներգործէ ի նպաստ երկու հանրապետութիւնների:

ՄՕԴԴԷՐ-ՐԻՎԷՐ: «Րէյտերի գործ.»: Այսօր վերադարձաւ հեծելազօրք բրիգադան, որը հետախուզութեան էր գնացել Դուգլասի մօտ: Դուգլաս գրաւեցին անգլիացիք:

ՖՐԷՐ: «Րէյտերի գործ.»: Այսօր տօրպիկոֆտեան հեծելազօր գունդը հետախուզութիւն կատարեց մինչև Սպրինգֆիլդ և հանդիպեց թըշնամու մի զօրեղ զօրաբաժնին, որի դէմ սկսեց հրացանաձգութիւն: Թշնամին ամբակոծում էր, մինչև որ յետ քաշվող բրիտանական զօրաբաժինը երևաց բրիտանական բանակի մօտ: Լուբերին նայելով՝ մէկ պօրուչիկ և հինգ զինւոր չեն վերադարձել: Օլդէրշօտից այստեղ բերին չոգեկառքեր, որոնց փորձը բաւարար հետևանքներ տուեց: Այդ չոգեկառքերով գետի տաշտով, առանց դժուարութեան միւս ափը հանեցին ծանրոցքի սայլերը: Ասում են, որ բօէրներին պակասում է ուտելեղէնների պաշար:

ԼՕՆԴՕՆ: «Րէյտէրի գործ.» հաղորդում է, որ Մեծ-Բրիտանիայի և Բերլինի կառավարութիւնները ներկայումս բարեկամական բանակցութիւններ են սկսել Բերլինում «Bundesrath» շոգենաւը բռնելու վերաբերմամբ: Գերմանիան այդ առիթով ոչ մի բողոք չէ յայտնել և բաւականացել է միայն խնդրելով, որ այդ բանը շուտով աւարտվի: «Վօլֆի» գործակալութիւնը ժողովելով ամենաճիշդ տեղեկութիւններ, նկատում է, որ նախ՝ բանակցութիւնները տեղի ունեն ոչ թէ Բերլինում, այլ Լօնդօնում, և երկրորդ՝ գերմանական կառավարութիւնը անմիջապէս բողոք յայտնեց անգլիական ծովային իշխանութիւնների վարմունքի դէմ՝ գերմանական արևելեան ընկերութեան շոգենաւի վերաբերմամբ:

ԲԷԼՄՕՆՏ: «Րէյտէրի գործ.» Կուկս-Ֆերմից դեկտեմբերի 22-ից հաղորդում են, որ գնդապետ Պիլչերի զօրաբաժինը, փախստականներով, աւար վերցրած վրաններով, սայլերով և տաւարով այնտեղ եկաւ Դուգլասից և մտենում է այժմ Բէլմօնտին: Ապա հաղորդում է, թէ այսօր առաւօտեան 600 բօէրներ գտնվում էին Թուիվ-Ֆիրշից 25 մղոն հեռաւորութեան վրա:

ԱԴԷՆ: «Վօլֆի գործ.»: Կայսերական պօստի «Գեներալ» շոգենաւը բռնվեց այստեղ՝ բրիտանական իշխանութեան կողմից խուզարկութիւն կատարելու նպատակով:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ: «Րէյտէրի գործ.»: «Herold» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է Վաշինգտոնից, որ լուրեր են պտտում, թէ Տրանսվաալը՝ Պրետօրիայի ամերիկական հիւպատոսի միջոցով խնդրում է Միացեալ-Նահանգներին՝ բարի ծառայութիւն ցոյց տալու Տրանսվաալի և Անգլիայի պատերազմի մէջ: Թղթակիցն աւելացնում է, որ հաստատ աղբիւրի հիման վրա կարող է հաւատացնել, որ կառավարութիւնը մտադիր չէ յետ կանգնել չը միջամտելու քաղաքականութիւնից, եթէ միայն Անգլիան էլ միաժամանակ կը դիմէ նոյն խնդիրքով»:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ: «Րէյտէրի գործ.»: Կապիտան Րէյխման ուղարկվեց Հարաւային Աֆրիկա՝ պատերազմի դաշտը, որտեղ պէտք հետևի բօէրների զօրքի շարժումներին:

ԲԵՐԼԻՆ: «Վօլֆի գործ.»: Երէկվայ ճաշին թագաւորական պալատում ներկայ էին Բերլինում գտնվող ծովապետները, նաև ռուսաց ծովապետ Մակարով: Մակարով, ճաշից յետոյ, յանձնեց կայսրին դէպի հիւսիսային բևեռը իր կատարած ճանապարհորդութեան լուսանկարները:

ՊԱՐԻԶ: «Հաւասի գործ.»: Բարձրագոյն դատարան: Դռնբաց նիստ: Ֆալիէր կարդում է Գօդֆրուայի, Սօբրանի, Դերամէլի, Դէվօի, Բալրէէի և Դիւբիւի արդարացման դատավճիռը և Դէրուլէդի, Բիւֆէի ու Գերէնի դաւադրութեան մէջ մեղադրվելու վճիռը: Արդարացրվածները դուրս գալուց յետոյ, որոնք սեղմեցին երեք դատապարտվածների ձեռքերը, պաշտպան աղաղակներ լսվեցին. պաշտպանները ճառեր արտասանեցին պատժի իրագործման մասին: Դէրուլէդ, Բիւֆֆէ և Գէրէն յայտնում են, որ առանց ցաւակցութեան ընդունում են դատապարտութիւնը իրանց քաղաքական հակառակորդների կողմից, որովհետև այդ չի արգելի նրանց գաղափարների յաղթանակին: Դատաքանը, գաղտնի խորհրդակցութիւնից յետոյ, պատիժը իրագործելու մասին, 115 ձայնով դատապարտեց Դէրուլէդին և Բիւֆֆէին 10 տարով աքսորի:

ԼՕՆԴՕՆ: «Րէյտէրի գործ.»: «Times» լրագրին հեռագրում են Օրանժ-Րիվէրից, որ Դէ-Աարից օգնութիւն է ուղարկված թնդանօթաձիգ և հետևակ զօրք գեներալ Ֆրէնչին:

ՄՕԴԷՐ-ՐԻՎԷՐ: «Րէյտէրի գործ.»: Մի քանի տեղացիները յանկարծ տեղն ու տեղը բռնվեցին հէնց այն միջոցին, երբ նրանք նշաններ էին ցոյց տալիս բօէրներին անգլիական բանակից:

ՊԱՐԻԶ: «Հաւասի գործ.»: Գէրէն դատապարտված է 10 տարվայ բանտարկութեան, Լիւր և Սալիւս 10-ամեայ աքսորի:

ԼՕՆԴՕՆ: «Րէյտ. գործ.» պաշտօնապէս հաղորդում է, որ Ֆրենչի դրութիւնը մնում է անփոփոխ. նա դեռ միայն զբաղված է զօրքերի դասաւորութեամբ և ասում է, թէ կարող էր հալածել բօէրներին Կօլսբէրգից սակաւաթիւ օգնական զօրք ստանալուց յետոյ: Ապա պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ Մէթուէնի հեծելազօր գունդը, գեներալ Բաբինգտօնի հրամանատարութեամբ, գործում է Դուգլասի մօտ, միացած գնդապետ Պիլչերի հետ և դիտում է Կօդվօսդրիֆտը: Ինչպէս ցոյց են տալիս երեկոյեան լրագիրների հեռագիրները, Ֆրենչի զօրաբաժնի համար ուտելեղէններով բեռնաւորված երկաթուղու գնացքը, որ կանգնած էր Պչենսլման կայարանում Րէնսբուրգի և Կօլսբէրգի մէջ տեղը, դաւաճանների միջոցով ճանապարհ էր ձգված, այնպէս որ գնացքը հասնել էր բօէրների պատերազմական գծի սահմանները: Այս պատճառով հարկադրված էինք գնացքը ոչնչացնել թնդանօթներով, որպէս զի նա չընկնի թշնամու ձեռքը:

«Րէյտէրի գործ.» Նաուպօրտից հաղորդում է հետևեալը. «Երկաթուղու գծի վրա մի դժբաղդ դէպք տեղի ունեցաւ: Րէնսբուրգում կանգնած երկաթուղու ապրանքատար գնացքը՝ բաղկացած քսան և վեց վագօններից և բեռնաւորված ուտելեղէններով, շարժվեց զառիվայրի վրայով դէպի Կօլսբէրգ և ջարդված սլաքի մօտ Րէնսբուրգի և Կօլսբէրգի մէջ տեղում, վագօնները խորտակվեցին, որից յետոյ թշնամին սկսեց կողոպտել գնացքի բեռը: Յետոյ Րէնսբուրգից ճանապարհ գցվեց մի գնացք Սեֆֆօլկեան գնդի մի վաշտով և բազմաթիւ կապլանդացիներով բեռը թշնամիների ձեռքից ազատելու փորձ անելու համար: Թշնամին Վանդերվալտսֆօնտեյնից սկսեց կրակ թափել մի թնդանօթի միջոցով և հարկադրեց նրանց թագ կենալ: Յետոյ բօէրները ուղղեցին կրակը երկու գնացքների դէմ և սպանեցին մի քանի տեղացիներին: Բօէրները քսան ռումբ արձակեցին: Ապա ազատարար գնացքը վերադարձաւ Րէնսբուրգ: Անգլիացիների կորուստի չափը անյայտ է:

ՀՌՕՄ: Առաջիկայ գիշերը «Կանցլեր» շոգենաւով Հարաւային Աֆրիկա է ուղևորվում Կարմիր-խաչի ռուս-հօլլանդական վիրաբուժական խումբը:

ՊԱՐԻԶ: Բարձրագոյն դատարանը մեղաւոր ճանաչեց Գէրէնին դաւադրութեանը մասնակցելու և ոստիկանական գործակալներին վիրաւորելու մէջ: Սպանութեան փորձի մեղադրութիւնը մերժված է: Բացի դրանից ընդունված է, որ նա արժանի է զիջողութեան՝ ի նկատի առնելով յանցանքը մեղմացնող հանգամանքները: Նիստը փակված է մինչև վաղը:

ՎԵՐՆԻ, դեկտեմբերի 21-ին: Այստեղ տեղի ունեցաւ սաստիկ երկրաշարժ: Ցնցման ալիքը անցաւ հարաւից դէպի հիւսիս: Զգալի եղաւ երկու առանձին ուժեղ հարուած երկրի ցընցման հետ միասին: Երկրաշարժը տևեց 5 վայրկեան: Առաջին հարուածի վայրկեանին լսելի էր ստորերկրեայ զօրեղ գռգռոց, նման թընդանօթաձգութիւնից առաջացած ձայնին:

ՊԵՐՏ (Շօտլանդիայում): Երկաթուղու գնացքը 225 հայդլենդերներով, որոնց ճանապարհ էին գցում Սօուտհամպտօն, իսկ այնտեղից Հարաւային Աֆրիկա, խորտակվեց Բլէկֆօրտ—Պրէլլբօկ կայարանի մօտ: Տասներկու հոգի վիրաւորված են և երկու վագօն ջարդված:

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐՏ ՄԱՅՆԻ ՎՐԱ (սեփական թըղթակցից): Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւններին նայելով, գերմանական յանձնաժողովը, որ զբաղված է սկզբնական հետազօտութիւններով, յետ չի դառնայ, այլ կը շարունակէ իր հետազօտութիւնները մինչև Կօէյտ, որ մի նաւահանգիստ է Պարսից ծոցում:

ԼՕՆԴՕՆ, «Րէյտ. գործ.» «Times»-ին հեռագրում են Նաուպօրտից դեկտեմբերի 21-ին (յունվարի 2-ին), թէ բրիտանական զօրքերի ձեռքին է դեռ ևս այն բլուրը, որ տիրում է Կօլս-

բերդի, կամրջի և ճանապարհի վրա: Որովհետև գեներալ Ֆրէնչը անցել է թշնամու աջ թևի յետևը և հետևակ զօրք է ստացել, որպէս օգնութիւն, ուստի պէտք է սպասել, որ Կոլ'սբէրգը շուտով կը գրավվի բրիտանական զօրքերից:

ՊԱՐԻԶ, «Հաւասի գործ.»: Բարձրագոյն դատարան. 200 ձայնով ընդդէմ 1-ի ընդունված է, որ Դէրուլէդն արժանի է զրկողութեան՝ ի նկատի առնելով յանցանքի մեղմացուցիչ հանգամանքները: Բարիլ'էն արդար է ճանաչված:

ՊԱՐԻԶ: «Հաւասի գործ.»: Բարձրագոյն դատարան: Դիւբուկ արդարացրված է: Լիւր և Սալիւս արդար են ճանաչված նրանց բացակայութեան ժամանակ:

ԼՕՆԴՕՆ: «Րէյտէրի գործ.»: Երեկոյեան լրագիրները հաղորդում են մի հեռագիր Դուրբանից, դեկտեմբերի 21-ին (յունվարի 2-ին), որով յայտնում են, թէ «Bundesrath» շոգենաւում գտնված են հինգ մեծ թնդանօթ, 50 տոնն ռումբ, 7000 թամբ և 180 վարժ թնդանօթաձիգ զինուորներ, որոնք մտադիր էին ուղևորվել Տրանսվաալ:

ՊԱՐԻԶ: Գէրէնը մեղաւոր է ճանաչված:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՑՏՆՈՒՄ Է

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, Խ. Ս. Ուրախութեամբ կը տպագրենք, շարունակեցէք, խնդրում ենք:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺ. ՄԻԽԱՅԻԼ ԳԷԴԷՎԱՆՕՎԻ

Հիւանդներին ընդունում է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Առաւօտները՝

Վ. Ի. ՃԻՃԻՆԱՁԷ—ատամների հիւան. 8—10 ժ.

Գ. Գ. ՄԱՂԱԼՕՎ—ներքին հիւանդ. 9—10 ժ.

Դ. Կ. ԷՐԻՍԹՕՎ—վիրաբուժութեան. 10—12 ժ.

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—ականջի, կոկորդի և քթի հ. ամեն օր. $10^1/_2$—12 ժ.

Ա. Ն. ՇԱՏԻԼՕՎ—աչքի հ. 12—1 ժ.

Ն. Ջ. ՌՈՒՄԻԿՕՎ—երեխաների հ. երկուշաբթի և ուրբաթ օր. 12—1 ժ.

Վ. Լ. ՄԱՐԿԵՎԻՉ—վիրաբուժական հ. $12^1/_2$—$1^1/_2$ ժ.

Ի. Դ. ԲԷԳԹԱԲԷԳՕՎ—վեներական, մորթի և միզարանը. հ. $1^1/_2$—2 ժ.

Մ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—նեարդային և ելեկտրոթէրապիա, 1—2 ժ.

Երեկոները՝

Դ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—ներքին և երեխաների հ. (ծաղկահատութիւն) 5—6 ժ.

Ի. Ն. ԹՈՒՄԱՆՕՎ—կանանց և մանկաբարձական, 5—6 ժ.

Ս. Ի. ՎԱՑԱՁԷ—ներքին հ. և մասսաժ, 6—7 ժ.

Հիւանդանոցում գտնվում են մշտական մահճակալներ և բժշկական սենեակ խոշորացուցական և քիմիական հետազօտութիւնների համար:

Վճարը խորհրդի համար—50 կ. մնացածը պայմանով:

Նիկոլաեվսկայա փողոց, Վորոնցովի արձանի հանդէպ, տ. Սագինովի, № 11.

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

20—20 Միխայիլ Գէդէվանով

ԲԺՇԿ. ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վերանորոգել է հիւանդների ընդունելութիւնը բկի, կոկորդի, քթի և ականջի հիւանդութիւնների համար իր նոր բնակարանում: Սօլօլակ, Սերգիեվսկի փող., տ. Տովիանովի:

9—10

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏԿԱ

ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԳՕԼՕՇԵԱՆ:

Հասցէն՝ Красногорская ул. № 14.

2—20

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻ

Արդէն սկսել և կէսի հասցրել եմ Գօնչարովի «ОБЛОМОВЪ» վէպի թարգմանութիւնը:

2—2 Ն. Ն.

Եղբայրս, Վանայ նահանգի Ոզմեցի, Յովհաննէս Մահդեսի-Շահինեան, միջահասակ, թխադէմ, 36 տարեկան, մօտ 3 տարի է Թիֆլիսից գնացել է Բագու: Մինչև այսօր ոչ մի տեղեկութիւն չունենալով՝ սրանով դիմում եմ հայ հասարակութեան, ով որևէ տեղեկութիւն ունի եղբօրս—կենդանի թէ մեռած Յովհաննէսի մասին՝ բարեհաճի, յանուն քրիստոնէութեան, յանուն մարդասիրութեան հաղորդել ինձ հետևեալ հասցէով. Вагаршапатъ, Эрив. губ., сел. Гечерлу, Овнанъ Муг. Шагинянъ

3—3

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ամսիս 29-ին բացվում է Թիֆլիսի Փառքի տաճարում նկարիչ

ԱՐՇԱԿ ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Հանդէսը բաց է մնալու մինչև յունվարի 15-ը առաւօտեան ժամի 10-ից երեկոյեան 5-ը: Մուտքն է 20 կոպէկ մեծերի համար: Ուսանողներ, աշակերտներ և ստորին աստիճանի զինուորների համար 10 կոպէկ:

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Կիրակի օր, դեկտեմբերի 26-ին, տեղի կունենայ

ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ

1—1

ԲԺԻՇԿ Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Ընդունելութիւն բերանի խոռոչի և ատամների հիւանդութիւնների: Ամենայն օր 10—2 ժամ առաւօտեան և 4—$7^1/_2$ ժամ երեկոյեան. իսկ կիրակի օրերը՝ 10—2 ժամ: Վելեամինեան փողոց, տուն № 2, երկրորդ մուտքը Երևանեան հրապարակից:

(և. հ. չ.) 7—10

Կիրակի, դեկտեմբերի 26-ին

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ

Ժողովարանի պպ. անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար

Հայ դրամատիկական ընկերութեան դերասանները կը ներկայացնեն

I. «ՊԱՐԻԶԻ ՇՐՋՄՈԼԻԿԸ»

կոմ. 2 գործ., հեղ. Վանդերբուրխի, թարգմ. Գ. Փրիդոնեանի:

Մասնակցում են—տիկ. Զարէլ, Աշխէն, Ֆէլէկեան 2-դ, Վարդիթեր. պպ. Յարութիւնեան, Գնունի, Տէր-Դաւթեան, Միրզայեան:

II. Դ Ի Վ Ե Ր Տ Ի Ս Մ Է Ն Տ

Ռուսաց, հայոց և վրաց լեզուներով: Սկիզբն է երեկոյեան $8^1/_2$ ժամին:

Տոմսակները, 20, 30, 50, 75 կոպ. և 1 ր. արժողութեամբ, վաղորօք կարելի է ստանալ ժողովարանի բարապանից: (հ. չ.) 2—2

КАПИЛЛЕРИНЪ

НОВОЕ СОВЕРШЕННО БЕЗВРЕДНОЕ СРЕДСТВО ВОЗВРАЩАЕТЪ СѢДЫМЪ ВОЛОСАМЪ ИХЪ ПРЕЖНІЙ ЦВѢТЪ

ЦѢНА 2 РУБ.

А. СІУ и Ко.

М. 109538

ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ

ԽՄԲԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԸՆԹԱՑՔԸ

սկսվում է յունվարի 7-ից 1900 թւի: Առարկաները են՝ ա) տարրական թէօրիա, բ) սոլֆէջիօ, գ) ներդաշնակութեան թէօրիա, դ) փոխադրութիւն, ե) շարադրութիւն, զ) լուծմունք, է) նուագել դաշնամուրի վրա ակկորդներ և առանձին ձայներ, ը) խումբ կազմելու, սովորեցնելու և կառավարելու կանոններ—տեսական և գործնական: Ընթացքը—3-ից 4 ամիս: Դասերի թիւը—150: Ուսման վճարը—երեք տարի ժամանակով 300 ր., երկու տարով—200 ր. և ուսման ընթացքում—150 ր.՝ բաժանած չորս մասի:

Разъѣздная, № 9. Тифлисъ. 2—4

М. 36,019. 47—52

„ТИФЛИССКІЙ ЛИСТОКЪ"

Ежедневная газета,

Съ будущаго года будетъ выходить въ увеличенномъ форматѣ

по слѣдующей, утвержденной правительствомъ программѣ: I. Приказы по военному и гражданскому управленіямъ Кавказа и Закавказья. II. Статьи по внутреннимъ вопросамъ. III. Обозрѣніе иностранной политической жизни. IV. Научно-литературный отдѣлъ. V. Общая хроника: внутренняя и иностранная.

VI. Библіографія. VII. Мѣстный отдѣлъ и корреспонденціи. VIII. Обширный справочный отдѣлъ. Иллюстрированныя прибавленія къ газетѣ, посвященныя кавказовѣдѣнію и матеріаламъ исторіи Кавказа въ связи съ постепеннымъ развитіемъ въ краѣ гражданскихъ учрежденій, будутъ выходить попрежнему, не менѣе двѣнадцати номеровъ въ годъ.

По понедѣльникамъ и послѣпраздничнымъ днямъ подписчикамъ будутъ разсылаться телеграммы.

Подписная цѣна остается безъ измѣненія, а именно: *иногороднымъ*: на годъ—7 руб., на 6 мѣсяцевъ—3 руб. 50 к., на 3 мѣсяца—2 руб., на 1 мѣсяцъ—1 руб.

Подписка принимается исключительно *въ конторѣ изданія: Тифлисъ, Головинскій. № 3.*

3—3

Թիֆլիսի Այգեգործական դպրոցը

յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ ներկայ 1899 թւի աշնան և 1900 թւի գարնան ծախվում է նոյն այգեգործական դպրոցում, պակասեցրած գներով մօտ 4000 մէկ և երկու տարեկան ամենաընտիր տեսակների մրգեղէն ծառեր և 50,000-ից աւելի զարդածառեր, փշածառեր, մշտադալար և տերևաթափ ծառեր և թուփեր մէկ տարեկան հասակից մինչև հինգ:

(ե. հ. չ.) 28—40

За успѣшнія занятія благодарности.

Лучшія аттестаціи отъ учебнаго начальства.

И. Я. БРОНЪ-ФОНЪ-БРЕННЕРЪ

преподаетъ

Полный курсъ БУХГАЛТЕРІИ

ПРЕДМЕТЫ ЗАНЯТІЙ:

1) Бухгалтерія (двойная итальянская), 2) Коммерческая ариѳметика, 3) Коммерческая экономія. 4) Ариѳметика на счетахъ, 4) Торговыя и вексельныя узаконенія и 5) Коммерческая корреспонденція.

Курсъ 3-хъ-мѣсячный. Занятія ежедневны. Плата за курсъ 60 руб. Ручательство и гарантія за успѣхъ. Болѣе 1000 окончившихъ курсъ. Михайловская, № 71.

Собственный методъ преподаванія по собственнымъ сочиненіямъ, продающимся во всѣхъ книжныхъ магазинахъ.

Занятія съ января мѣсяца. 5—100

Годъ занятій десятый.

Преподов. ведется по собств. сочиненіямъ.

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԵԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, ամերով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 5/17 յունվարի ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնոին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիոնի փող. Խօջափարուխովի և Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. և Ի. Մութաֆեանների, Նաբերեժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկովի, № 27: ՆՈՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելիխօ-Հերչենրօդերին:

(ե. հ. չ.) 4—20

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՇԻՑ-ԿՐԷՄ

Ձեռքերի և երեսի համար:

М. 87656. (ա. 25)

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ"

ԱՂԷՔ. ԽՈՒԴԱՎԵՐԴԵԱՆԻ

Գոլովինսկի Պրօսպէկտի վրա, առաջին գիմնազիայի հանդէպ, տուն Քաշուէթի սուրբ Գէորգ եկեղեցու:

Ստացել ենք մեծ քանակութեամբ աշնանային և ձմերային սեզօնի համար՝

Տղամարդկանց եւ Երեխաների պատրաստի հագուստներ:

Ստացված է նոյնպէս ՖՕՐՄԷՆՆՆԻՑ ԶԳԵՍՏՆԵՐ.—դատաստանական, ուսուցչական և աշակերտական—կլասիկական և րէալական ուսումնարանների:

Ունենալով մեծ քանակութեամբ մատէրիաներ, ընդունում ենք նաև ամեն տեսակ պատուէրներ: Գները ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԵՆ և անհամեմատ էժան:

Վերադիր վճարով պահանջողները պէտք է ուղարկեն պատուէրի $^1/_5$ մասը:

31—40

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 24 Декабря 1899 г.

Типографія Грузинск. Т.—ва Большая Ванкская ул., № 27.